13 **כדורים חיים** שולה קשת

מראה חלל مشهد فراغ Installation view

13 כדורים חיים הוא מיצב זיכרון לשלושה־עשר החללים הפלסטינים, אזרחי ישראל, שנורו למוות באוקטובר 2000 בעימות עם המשטרה.

בחלל תלויות, או מונחות על מדפים, תמונות נעורים של החללים, תמונות משפחה שלהם, תעודות הצטיינות בלימודים, יומנים אישיים שלהם, תמונות שצולמו במקומות שבהם נורו, תעודות רפואיות, מסמכי בית חולים, לוחות שנה ופוסטרים שמנציחים אותם כצעירים.

במהלך העבודה נפגשה שולה קשת עם משפחות החללים. את התערוכה ליוו תלמידי שיעור האוצרות בחוג לאמנות של סמינר אורנים אשר במסגרתו נערך המיצב במקור. במרכז התערוכה עבודת הווידיאו "ארבעת האמהות" הבנויה מעדותן של ארבעה מאמהות הרוגי אוקטובר. שלוש מהן מעידות בערבית ללא תרגום וג'מילה, אמו של אסיל, מעידה בעברית.

בטקסט התערוכה היא כותבת: "נפגשתי עם ג'מילה, אמו של אסיל, בביתם שבכפר עראבה. על קירות הסלון תלויים ציורי דיוקן גדולים של אסיל. נער יפה־תואר בעל חיוך רחב ומאושר. ראיתי שם את המחברות מבית הספר היסודי, את הרישומים מלאי הדמיון, את השירים שכתב, את מכתבי הניחומים ואת החותמת "פעולת אויב" על הטופס של משרד הבריאות שקיבלה משפחתו בשעת יגונה בבית החולים".

לפי עדויות שפורסמו בחוברת "ימים נוראים" בהוצאת האגודה לזכויות האזרח ובפרסומי ארגון "עדאלה", יצא אסיל עאסלה מביתו ב־2.10.2000 להפגנה שהתקיימה על הכביש הראשי בכניסה הצפונית לעראבה. הוא ישב בצד הכביש וצפה במתרחש, כאשר שלושה שוטרים התקרבו לעברו. אסיל נס מפניהם. הם השיגו אותו והוא נפל. הם ירו בו בעורפו, מטווח קרוב, כשהוא שכוב על הקרקע. כמו אסיל, רוב החללים נורו מאחור ולא היוו סכנה או איום לשוטרים.

١٣ **رصاصة حية** شولة كيشت

١٣ رصاصة حية منشأ لذكرى ثلاثة عشر شهيدا فلسطينيا، مواطني إسرائيل، قتلوا برصاص الشرطة أثناء المواجهات في تشرين أول ٢٠٠٠.

في فضاء الجاليري صور الشهداء معلقة أو موضوعة على رفوف، صور من الطفولة، صور عائلية، شهادات امتياز، يوميات شخصية، صور من مكان الجريمة، شهادات طبية، وثائق المستشفى، ملصقات وروزنمات تخلد ذكراهم.

خلال التحضير لهذا العمل التقت شولة مع عائلات الشهداء رافق طلاب الاشراف الفني من قسم الفنون في سيمنار اورانيم المعرض حيث تم عرض هذا المنشأ. العمل المركزي هو تصوير الفيديو «أربع أمهات» الذي يوثق شهادات أربع من أمهات الشهداء. ثلاث منهن يتحدثن باللغة العربية بدون ترجمة مرافقة، وجميلة، والدة الشهيد أسيل، تتحدث بالعبرية.

في النص المرافق للمعرض تكتب شولة: «التقيت مع جميلة، والدة أسيل، في بيتهم في عرابة. على الحائط معلقة صورة شخصية كبيرة لأسيل. شاب وسيم وعلى وجهه ابتسامة سعادة عريضة. شاهدت هناك أيضا دفاترته المدرسية من المرحلة الابتدائية، خواطره المليئة بالخيال، الأشعار التي كتبها، رسائل التعزية، وكذلك ختم «عملية عدو» مطبوع على وثيقة وزارة الصحة التي حصلت عليها العائلة وهي في المستشفى يكتنفها الأسى».

بناء على الشهادات التي نشرت في كراس «أيام عصيبة» من اصدار جمعية حقوق المواطن ومركز عدالة، خرج أسيل عاصلة من بيته يوم ٢/١٠/٢٠٠٠ للمشاركة في مظاهرة على الشارع الرئيسي، في المدخل الشمالي لعرابة. جلس أسيل على طرف الشارع يشاهد ما يجري. ثلاثة من رجال الشرطة اقتربوا منه ففر من وجههم. لاحقوه فسقط. اطلقوا عليه الرصاص من الخلف عندما كان ملقى على الأرض، معظم الشهداء قتلوا من الخلف ولم يشكلوا أي تهديد أو خطر على حياة رجال الشرطة.

"In Asel's home in the village of Arrabe, I saw the stamp 'Enemy Operation' on the Ministry of Health form the family received at the hospital in its time of grief and sorrow."

«في بيت أسيل، في عرابة، شاهدت ختم «عملية عدو» مطبوع على وثيقة وزارة الصحة التي حصلت عليها العائلة وهي في المستشفى يكتنفها الأسى».

"בביתו של אסיל, בכפר עראבה, ראיתי את החותמת "פעולת אויב" על הטופס של משרד הבריאות שקיבלה משפחתו בשעת יגונה בבית החולים".

13 Live Bullets Shula Keshet

***13** Live Bullets* is a memory installation for the thirteen Palestinians, citizens of Israel, who were shot to death in October 2000 during clashes with the police.

Either hung or placed on shelves in the space are youthful images of the dead, family photos, school diplomas and certificates of merit, personal diaries, photos taken at the places where they were shot, medical records, hospital documents, calendars and posters perpetuating them as youngsters.

During the work process, Shula Keshet met with the families of the victims. The making of the exhibition was accompanied by students of the curatorship course in the Department of Art at Oranim College, in whose framework the installation was originally mounted. The show is centered around a video piece, *The Four Mothers*, consisting of the testimonies of four of the victims' mothers. Three of them give their testimony in Arabic, without translation; Jamila, Asel's mother, testifies in Hebrew.

In the exhibition text Keshet writes: "I met with Jamila, Asel's mother, in their home in the village of Arrabe. On the living room walls there were large portrait paintings of Asel; a beautiful boy with a wide, happy smile. I saw his notebooks from elementary school, the highly imaginative drawings, the poems he wrote, the letters of condolence, and the stamp 'Enemy Operation' on the Ministry of Health form the family received at the hospital in its time of grief and sorrow."

According to testimonies printed in the report *The Terrible Days* published by The Association for Civil Rights in Israel, and in the publications of Adalah, the Legal Center for Arab Minority Rights in Israel, Asel Asleh left his home on October 2, 2000, on the way to a demonstration on the main road, at the northern entrance to Arrabe. He was sitting by the side of the road, watching the protests, when three policemen approached him. Asel tried to run away from them. They caught up with him and he fell on the ground. They shot him in the back of the neck at close range while he was lying there on the ground. Like Asel, most of the fatalities were shot in the back, although they were neither a danger nor a threat to the policemen.

Images from the video “Four Mothers” (left to right, clockwise)
1. Tareb Yazbak – Wissam’s mother
2. Hadiya A’kkawi – Omar’s mother
3. Jamila Asleh – Asel’s mother
4. Halima Bushnaq – Ramez’ mother

لقطات من الڤيديو « أربع أمهات »
(من اليسار الى اليمين):
١. طرب يزبك – والدة الشهيد وسام
٢. هدية عكاوي – والدة الشهيد عمر
٣. جميلة عاصلة – والدة الشهيد أسيل
٤. حليمة بشناق – والدة الشهيد رامز

דימויים מתוך עבודת הוידיאו ״ארבע אמהות״ (משמאל לימין בכיוון השעון)
1. טרב ייזבאק – אמו של וויסאם
2. הדיה עקווי – אמו של עומר
3. ג׳מילה עאסלה – אמו של אסיל
4. חלימה בושנק – אמו של ראמז

על המדף של אסיל מופיע מכתב מה-25.11.2000, ובו מגיבה עאסלה ג׳מילה, אמו, למכתב תנחומים שקיבלה מאגודת היועצים החינוכיים בישראל. וכך כותבת עאסלה ג׳מילה לגב׳ עירית: ״את מנחמת אותי על מותו של בני אך האמת שבני לא מצא את מותו לאחר מחלה או תאונת דרכים אלא נרצח... לא הסתפקת בדברים הנ״ל אלא הפנית אצבע מאשימה לאמהות וטענת כאילו אנחנו דוחפות את בנינו למעשים כאלה כדי להגשים הישגים מדיניים, האם עשית זאת בתום לב? אם כן, איך את מסבירה שדברים אלה הודגשו בכתב!!... ברצוני להזכיר לך שאני עוסקת בהוראה כבר 30 שנה, אני מייעצת למשרד החינוך ולכל היועצים ובמיוחד ליהודים מביניהם להתעורר משנתם העמוקה...״

على الرف حيث صورة أسيل عاصلة، رسالة من يوم ٢٥/١١/٢٠٠١ ترد فيها جميلة عاصلة، والدته، على رسالة العزاء التي تلقتها من جمعية المستشارين التربوين في إسرائيل. في هذه الرسالة تكتب السيدة جميلة للسيدة عيريت: «إنك تعزينني بموت أبني، لكن الحقيقة أن ابني لم يمت نتيجة مرض أو حادث طرق، ابني قتل...أنت لم تكتفي بالتعزية، بل توجهين أصبع الاتهام للأمهات، وتتدعين أننا ندفع أولادنا لهذا الأعمال لتحقيق مكاسب سياسية، هل قمت بهذا بدافع السذاجة؟ وكيف تفسرين أن هذه السذاجة وثقت كتابة!... أود تذكيرك أنني أعمل في التعليم منذ ثلاثين عاما، إنني أنصح وزارة التربية وجميع المستشارين، وخاصة اليهود من بينهم، أن يستيقظوا من سباتهم العميق...».

On Asel’s shelf is a letter dated November 25, 2000, in which Jamila Asleh, his mother, responds to a letter of condolence she received from the Association of Educational Counselors in Israel. Writing to Mrs. Irit, Jamila says: “You console me for the death of my son, but the truth of the matter is that my son did not die due to an illness or in a car accident, but rather he was murdered… As if these words were not enough, you put the blame on the mothers, maintaining that it is we who encourage our children to perform such acts in order to obtain political goals. Was that an innocent response? If so, how do you explain that these words were underscored!!!… I would like to remind you that I have been working in the field of education for 30 years now; I advise the Ministry of Education and all the guidance counselors and advisors, especially the Jewish ones among them, to wake up from their deep sleep…”

איאד לואבנה (26) נצרת
ראמי ע׳רה (21) ג׳ת
מוחמד ג׳בארין (24) אום אל פחם
עלאא נסאר (18) עראבה
אסיל עאסלה (18) עראבה
אחמד סיאם (18) מועאויה
ראמז בושנאק (24) כפר מנדא
עמאד ע׳נאיים (25) סכנין
ואליד אבו סאלח (21) סכנין
עומר עכאווי (42) נצרת
וסאם יזבק (25) נצרת
מוחמד ח׳מאיסי (19) כפר כנא
מוסלח אבו ג׳ראד (16) דיר אלבלח, עזה,
נרצח בעת הפגנה באום אל פחם

اياد لوابنة (٢٦) الناصرة
رامي غرة (٢١) جت
محمد جبارين (٢٤) أم الفحم
علاء نصار (١٨) عرابة
أسيل عاصلة (١٨) عرابة
أحمد صيام (١٨) معاوية
رامز بشناق (٢٤) كفر مندا
عماد غنايم (٢٥) سخنين
وليد أبو صالح (٢١) سخنين
عمر عكاوي (٤٢) الناصرة
وسام يزبك (٢٥) الناصرة
محمد خمايسي (١٩) كفر كنا؛
مصلح أبو جراد (١٦)، دير البلح؛
غزة ، قتل في ام الفحم

Eyad Lawabny, 26, Nazareth
Rami Ghara, 21, Jatt
Muhammed Jabareen, 24, Umm al-Fahem
Ala'a Nassar, 18, Arrabe
Asel Asleh, 18, Arrabe
Ahmed Siyyam, 18, Muaweye
Ramez Bushnaq, 24, Kufr Manda
Emad Ghanaym, 25, Sakhnin
Walid Abu Saleh, 21, Sakhnin
Omar A'kkawi, 42, Nazareth
Wissam Yazbak, 25, Nazareth
Muhammed Khamayseh, 19, Kufr Kanna
Misleh Abu Jared, 16, Dir El Balah, Gaza
(killed in Umm al-Fahem)

لا اله الا الله
محمد رسول الله

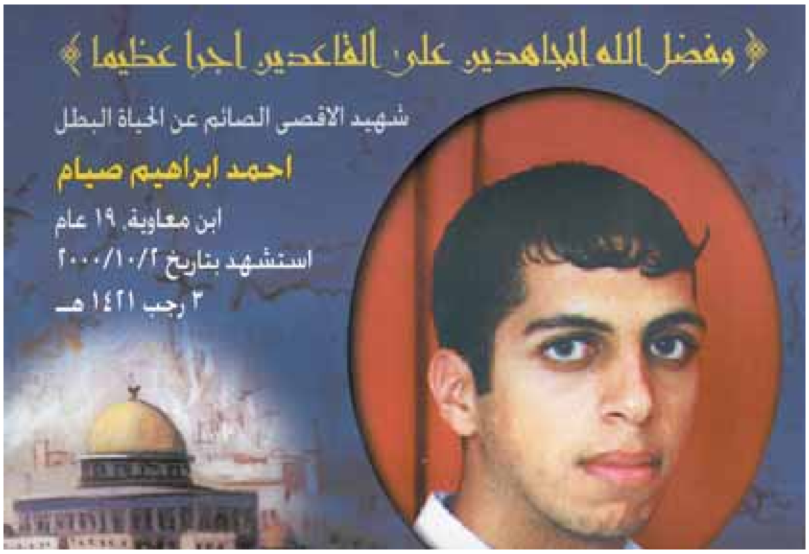
﴿ وفضل الله المجاهدين على القاعدين اجرا عظيما ﴾
شهيد الاقصى الصائم عن الحياة البطل
احمد ابراهيم صيام
ابن معاوية، ١٩ عام
استشهد بتاريخ ٢٠٠٠/١٠/٢
٣ رجب ١٤٢١ هـ

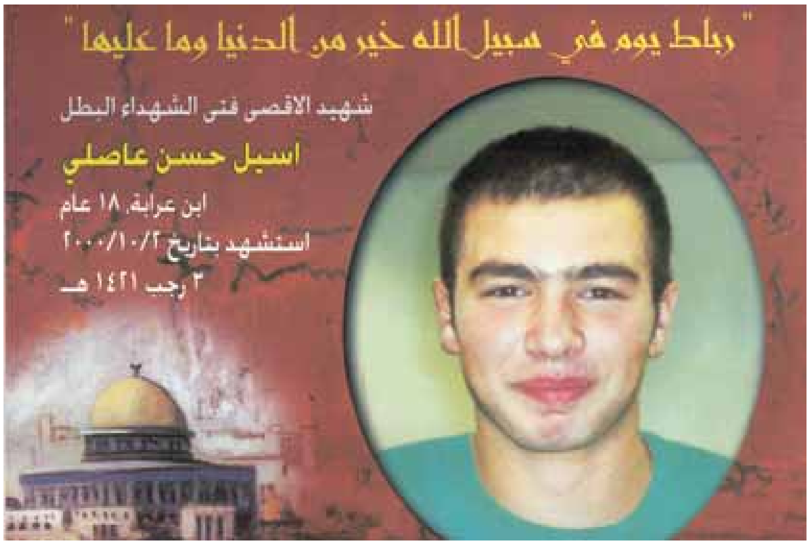
" رباط يوم في سبيل الله خير من الدنيا وما عليها "
شهيد الاقصى فتى الشهداء البطل
اسيل حسن عاصلي
ابن عرابة، ١٨ عام
استشهد بتاريخ ٢٠٠٠/١٠/٢
٣ رجب ١٤٢١ هـ